A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2009. április 23. *

A C-261/07. és C-299/07. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a rechtbank van koophandel te Antwerpen (Belgium) a Bírósághoz 2007. június 1-jén, illetve 27-én érkezett, 2007. május 24-i és június 21-i határozataival terjesztett elő az előtte

a **VTB-VAB NV** (C-261/07)

és

a **Total Belgium NV**,

valamint

a **Galatea BVBA** (C-299/07)

* Az eljárás nyelve: holland.

és

a **Sanoma Magazines Belgium NV**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, A. Tizzano (előadó), A. Borg Barthet, E. Levits és J.-J. Kasel bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. június 18-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a VTB-VAB NV képviseletében L. Eliaerts és B. Gregoir advocaten,

– a Total Belgium NV képviseletében J. Stuyck advocaat,

– a Sanoma Magazines Belgium NV képviseletében P. Maeyaert advocaat,

– a belga kormány képviseletében L. Van den Broeck és T. Materne, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: E. Balate ügyvéd,

– a spanyol kormány képviseletében M. Muñoz Pérez, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és R. Loosli-Surrans, meghatalmazotti minőségben,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében W. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. október 21-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az EK 49. cikk, valamint a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek („tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv") (HL L 149., 22. o.; a továbbiakban: irányelv) az értelmezésére vonatkoznak.

2 A kérelmeket két jogvita keretében terjesztették elő, amelyek közül az egyik a VTB-VAB NV (a továbbiakban: VTB) és a Total Belgium NV (a továbbiakban:Total Belgium), a másik pedig a Galatea BVBA (a továbbiakban: Galatea) és a Sanoma Magazines Belgium NV (a továbbiakban: Sanoma) között van folyamatban a Total Belgium és a Sanoma részéről folytatott kereskedelmi gyakorlatokat érintően, melyeket a VTB, illetve a Galatea tisztességtelennek tart.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az irányelv (5), (6), (11) és (17) preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(5) A […] szolgáltatások és termékek határon átnyúló szabad mozgása vagy a letelepedés szabadsága útjában álló […] akadályokat meg kell szüntetni. Ezek az akadályok csak a közösségi szintű, a fogyasztóvédelem magasabb szintjét létrehozó egységes szabályokkal, továbbá az egyes jogi fogalmaknak a belső piac megfelelő működéséhez szükséges mértékű közösségi szintű tisztázásával, és a jogbiztonság követelményének betartásával szüntethetők meg.

(6) Ez az irányelv ezért közelíti a tagállamoknak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó jogszabályait, ideértve a fogyasztók gazdasági érdekeit közvetlenül sértő tisztességtelen reklámokat, amelyek ezáltal közvetett módon sértik a jogszerűen eljáró versenytársak gazdasági érdekeit is. […]

(11) Az ezen irányelv révén a nemzeti rendelkezések közelítésében elért nagymértékű konvergencia megteremti a fogyasztóvédelem egységesen magas szintjét. Ez az irányelv létrehozza a fogyasztók gazdasági magatartását torzító tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok egységes, általános tilalmát. Egyúttal szabályokat határoz meg a közösségi szinten jelenleg nem szabályozott agresszív kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozóan is.

(17) A fokozottabb jogbiztonság érdekében kívánatos meghatározni azokat a kereskedelmi gyakorlatokat, amelyek minden körülmény között tisztességtelenek. Ezért az I. melléklet minden ilyen gyakorlatot tartalmaz. Kizárólag ezek azok a kereskedelmi gyakorlatok, amelyeket az 5–9. cikk rendelkezései szerint történő eseti vizsgálat nélkül is tisztességtelennek kell tekinteni. A felsorolás csak ezen irányelv felülvizsgálata révén módosítható."

4 Az irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy hozzájáruljon a belső piac megfelelő működéséhez, valamint hogy a fogyasztók gazdasági érdekeit sértő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási tagállami rendelkezések közelítése révén magas szintű fogyasztóvédelmet valósítson meg."

5 Az irányelv 2. cikke a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

d) »az üzleti vállalkozásoknak a fogyasztókkal szemben folytatott kereskedelmi gyakorlatai« (a továbbiakban: »kereskedelmi gyakorlatok«): a kereskedő által kifejtett tevékenység, mulasztás, magatartási forma vagy megjelenítési mód, illetve kereskedelmi kommunikáció – beleértve a reklámot és a marketinget is –, amely

közvetlen kapcsolatban áll valamely terméknek a fogyasztó részére történő eladásösztönzésével, értékesítésével vagy szolgáltatásával;

[…]”

6 Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezt az irányelvet az üzleti vállalkozásoknak a termékhez kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során a fogyasztókkal szemben folytatott, az 5. cikkben meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni.”

7 Az irányelv 4. cikke a következőket írja elő:

„A tagállamok nem korlátozhatják sem a szolgáltatások nyújtásának szabadságát, sem az áruk szabad mozgását az ezen irányelv által közelített területekhez tartozó indokok alapján.”

8 Az irányelv „A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalma” című 5. cikkének megfogalmazása a következő:

„(1) Tilos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat alkalmazni.

(2) A kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen, amennyiben:

a) ellentétes a szakmai gondosság követelményeivel,

és

b) a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja vagy torzíthatja azon átlagfogyasztó gazdasági magatartását, akihez eljut, vagy aki a címzettje, illetve – amennyiben a kereskedelmi gyakorlat egy bizonyos fogyasztói csoportra irányul – a csoport átlagtagjának a gazdasági magatartását.

(3) Azon kereskedelmi gyakorlatokat, amelyek valószínűsíthetően csak a fogyasztóknak egy, e kereskedelmi gyakorlattal vagy az annak alapjául szolgáló termékkel szemben szellemi vagy fizikai fogyatékosságuk, koruk vagy hiszékenységük miatt különösen kiszolgáltatott, egyértelműen azonosítható csoportjának gazdasági magatartását torzítják jelentősen – és oly módon, hogy azt a kereskedőnek ésszerűen előre kellene látnia –, az adott csoport átlagtagja szempontjából kell értékelni. Ez nem érinti azokat a megszokott és jogszerű reklámtevékenységeket, amelyek túlzó vagy nem szó szerint értendő kijelentéseket alkalmaznak.

(4) Különösen tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, amely:

a) a 6. és 7. cikkben meghatározott módon megtévesztő,

vagy

b) a 8. és 9. cikkben meghatározott módon agresszív.

(5) Az I. melléklet tartalmazza azoknak a kereskedelmi gyakorlatoknak a felsorolását, amelyek minden körülmény között tisztességtelennek minősülnek. Ugyanezt a felsorolást kell alkalmazni minden tagállamban, és a felsorolás csak ezen irányelv felülvizsgálata révén módosítható."

9 Az irányelvnek a „Megtévesztő tevékenységek" című 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg:

a) a termék létezése vagy természete;

b) a termék lényeges tulajdonságai, úgymint a hozzáférhetőség, az előnyök, a kockázatok, a kivitelezés, az összetétel, a tartozékok, az ügyfélszolgálat és a panaszkezelés, a gyártás vagy szolgáltatás módszere és időpontja, a szállítás, az adott célra való alkalmasság, a használat, a mennyiség, a leírás, a földrajzi vagy kereskedelmi eredet

vagy a használattól várható eredmények, illetve a terméken végrehajtott vizsgálat vagy ellenőrzés eredménye és főbb jellemzői;

c) a kereskedő kötelezettségvállalásainak mértéke, a kereskedelmi gyakorlat indítékai és az értékesítési folyamat természete, közvetlen vagy közvetett szponzorálásra, illetve a kereskedő vagy a termék jóváhagyására vonatkozó bármely kijelentés vagy jelzés;

d) az ár vagy az ár kiszámításának módja, vagy különleges árkedvezmény megléte;

e) valamely szolgáltatás, alkatrész, csere vagy javítás szükségessége;

f) a kereskedő vagy képviselőjének személye, sajátosságai és jogai, úgymint személyazonossága és vagyona, képesítései, jogállása, engedélye, társulása vagy kapcsolata, illetve ipari, kereskedelmi vagy szellemi tulajdonjogai, valamint díjai és kitüntetései;

g) a fogyasztó jogai, beleértve a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL L 171., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 223. o.] szerinti csere vagy visszatérítés jogát, vagy azon kockázatok, amelyekkel szembesülhet.

(2) Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat akkor is, ha az tényszerű összefüggésében, sajátosságaira és körülményeire figyelemmel, az átlagfogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, és amely magában foglalja a következőket:

a) a termék marketingje, ideértve az összehasonlító reklámot, amely annak bármely más termékkel, védjeggyel, kereskedelmi névvel vagy egy versenytárs bármely más megkülönböztető jelzésével történő összetévesztését eredményezi;

b) a kereskedő által a magára nézve kötelezőnek elismert magatartási kódexben szereplő kötelezettségvállalások be nem tartása, amennyiben:

i. a kötelezettségvállalás nemcsak szándék, hanem egyértelmű, ellenőrizhető elkötelezettség,

és

ii. a kereskedő a kereskedelmi gyakorlat során jelzi, hogy rá nézve a kódex kötelező”.

10 Az irányelvnek a „Megtévesztő mulasztások” című 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Megtévesztőnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely a ténybeli körülmények alapján – figyelembe véve annak valamennyi jellemzőjét és feltételét, valamint kommunikációs eszközeinek korlátait is –, az átlagfogyasztó tájékozott ügyleti döntéséhez szükséges jelentős információkat hagy ki, és ezáltal – a körülményektől függően – ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

(2) Megtévesztő mulasztásnak minősül az is, ha a kereskedő az (1) bekezdésben említett jelentős információt hallgat el, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető, vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, figyelembe véve az említett bekezdésben leírt szempontokat, illetve ha nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki, és amennyiben ez bármelyik esetben ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

(3) Amennyiben a kereskedelmi gyakorlatban alkalmazott kommunikációs eszköz térbeli vagy időbeli akadályokat támaszt, ezen akadályokat, illetve minden olyan intézkedést, amelyet a kereskedő annak érdekében tett, hogy az információt más módon eljuttassa a fogyasztókhoz, figyelembe kell venni annak eldöntésekor, hogy fennállt-e mulasztás a tájékoztatás tekintetében.

(4) Vásárlásra való felhívás esetén az alábbiakra vonatkozó információ minősül jelentősnek, amennyiben az a körülményekből nem tűnik ki:

a) a termék lényeges tulajdonságai, a kommunikációs eszköznek és a terméknek megfelelő mértékben;

b) a kereskedő postai címe és azonosítási adatai, úgymint kereskedői neve, illetve, adott esetben, annak a kereskedőnek postai címe és azonosítási adatai, akinek a nevében eljár;

c) az adóval növelt ár, vagy – amennyiben a termék jellegéből adódóan az árat nem lehet előre ésszerűen kiszámítani – az ár kiszámításának módja, valamint adott esetben az összes fuvardíj, szállítási vagy postaköltség, illetve, amennyiben e költségeket nem lehet ésszerűen előre kiszámítani, annak a ténynek a feltüntetése, hogy esetlegesen további költségek merülhetnek fel;

d) a fizetés, a szállítás és a teljesítés feltételei, valamint a panaszok kezelésének módja, amennyiben azok eltérnek a szakmai gondosság által támasztott követelményektől;

e) a visszalépési, valamint az elállási vagy felmondási jogot biztosító termékek és ügyletek esetén ezen jog megléte.

(5) Jelentősnek minősülnek továbbá a közösségi jog által megállapított, a reklámot és a marketinget is magukban foglaló kereskedelmi kommunikációra vonatkozó tájékoztatási követelmények, amelyek nem teljes körű felsorolását a II. melléklet tartalmazza”.

11 Az irányelvnek az „Agresszív kereskedelmi gyakorlatok” című 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Agresszívnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely ténybeli összefüggésében – figyelembe véve valamennyi jellemzőjét és körülményét – zaklatás, kényszerítés – ideértve a fizikai erőszak alkalmazását is –, illetve nem megengedett befolyásolás útján ténylegesen vagy valószínűsíthetően jelentősen korlátozza az átlagfogyasztónak a termékkel kapcsolatos választási szabadságát vagy magatartását, s ezáltal ténylegesen vagy valószínűsíthetően az átlagfogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna.”

12 Az irányelv „Zaklatás, kényszerítés és nem megengedett befolyásolás alkalmazása” című 9. cikkének a megfogalmazása a következő:

„Annak meghatározásakor, hogy egy kereskedelmi gyakorlat alkalmaz-e zaklatást, kényszerítést – beleértve a fizikai erőszakot is –, illetve nem megengedett befolyásolást, a következőket kell figyelembe venni:

a) időzítése, helye, jellege és alkalmazásának időtartama;

b) fenyegető vagy gyalázkodó szóhasználat vagy magatartás;

c) bármely, a kereskedő által ismert konkrét szerencsétlenség vagy a fogyasztó ítélőképességét súlyosan korlátozó körülmény kihasználása, amelyet a kereskedő a fogyasztó termékkel kapcsolatos döntésének befolyásolása céljából tesz;

d) bármely súlyos vagy aránytalan, nem szerződéses akadály, amelyet a kereskedő támaszt, amikor a fogyasztó a szerződéses jogaival kíván élni, beleértve a szerződés megszüntetésének, illetve egy másik termékhez vagy másik kereskedőhöz való áttérésnek a jogát;

e) bármely jogellenes cselekmény megtételével való fenyegetés."

13 Végezetül az irányelv 19. cikke a következőket írja elő:

„A tagállamok elfogadják és kihirdetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2007. június 12-ig megfeleljenek. […].

A tagállamok 2007. december 12-től alkalmazzák ezeket az intézkedéseket. […]"

A nemzeti szabályozás

14 A kereskedelemi gyakorlatokról, valamint a fogyasztók tájékoztatásáról és védelméről szóló, 1991. július 14-i törvény (a *Moniteur belge* 1991. augusztus 29-i száma, a továbbiakban: 1991. évi törvény) 54. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jelen cikk értelmében kapcsolt ajánlatról van szó akkor, ha a termék, a szolgáltatás vagy egyéb előny vagy az ezekhez való hozzájutás jogának ingyenes vagy ellenérték fejében történő megszerzése más, akár azonos áruk vagy szolgáltatások megszerzéséhez kötődik.

Az alábbiakban meghatározott kivételektől eltekintve tilos minden, az eladó által a fogyasztónak tett kapcsolt ajánlat. Szintén tilos a több, szándékegységben eljáró eladók által a fogyasztónak tett mindenfajta kapcsolt ajánlat."

15 Az 1991. évi törvény 55–57. cikke bizonyos kivételeket enged e tilalom alól.

16 Az 1991. évi törvény 55. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Megengedett egyetlen ár megadása mellett a kapcsolt ajánlat az alábbi esetekben:

(1) A termékek vagy szolgáltatások egységet alkotnak;

A Király az illetékes miniszterek és a pénzügyminiszter javaslatára kijelölheti a pénzügyi ágazatban kínált azon szolgáltatásokat, amelyek egységet alkotnak;

(2) a termékek vagy szolgáltatások azonosak, feltéve, hogy:

a) az egyes termékek és szolgáltatások ugyanannál a létesítménynél külön-külön is beszerezhetők a szokásos áron;

b) a vásárló e lehetőségről, valamint az egyes termékek és szolgáltatások külön eladási áráról világos tájékoztatást kapott;

c) a termékek vagy szolgáltatások együttes vásárlása esetén a vásárlónak kínált esetleges árcsökkentés nem haladja meg az árak összegének a harmadát".

17 Az 1991. évi törvény 56. cikke a következőket írja elő:

„Megengedett a valamely fő termékhez vagy szolgáltatáshoz való kapcsolást magában foglaló ingyenes ajánlat az alábbiak esetében:

(1) a fő termék olyan tartozékai, amelyeket a termék gyártója kifejezetten e termékhez alakított ki, és amelyek a termékkel egyidejűleg kerülnek leszállításra a termék használati lehetőségeinek bővítése vagy használatának megkönnyítése érdekében;

(2) a termékek védelmére és karbantartására használt csomagolás vagy tárolóeszköz, tekintettel a termékek jellegére és értékére;

(3) a kereskedelmi szokások keretében elfogadott járulékos termékek és szolgáltatások, valamint az eladott termékek szállítása, üzembe helyezése, ellenőrzése és karbantartása;

(4) a fő termék gyártójának vagy értékesítőjének az áruválasztékából származó minták, amennyiben a termék minőségének értékeléséhez szigorúan szükséges mennyiségben vagy mértékben szerepelnek az ajánlatban;

(5) jelentéktelen kereskedelmi értékű színes képek, címkék vagy más ábrák;

(6) a jogszabályok által engedélyezett lottó részvételi szelvényei;

(7) letörölhetetlen vagy jól látható reklámfeliratot tartalmazó, olyan tárgyak, amelyeket önállóan nem forgalmaznak, azzal a feltétellel, hogy a kínáló által az e tárgyakért fizetett vételár nem haladja meg az azon fő termék vagy szolgáltatás eladási árának az 5%-át, amellyel eladásra kínálják.”

18 Végezetül az 1991. évi törvény 57. cikke a következőket írja elő:

„Szintén megengedett a valamely fő termékhez vagy szolgáltatáshoz való kapcsolást magában foglaló ingyenes ajánlat az alábbiak esetében:

(1) azonos termék megszerzését vagy szolgáltatás igénybe vételét lehetővé tevő utalványok, amennyiben az e megszerzésből származó árcsökkentés nem haladja meg az 55. cikk (2) bekezdésében meghatározott százalékértéket;

(2) az 56. cikk (5) és (6) bekezdésében meghatározott valamely kedvezmény megszerzését lehetővé tevő utalványok;

(3) a kizárólag készpénzben való visszatérítésre jogosító utalványok a következő feltételekkel:

a) az utalványokon feltüntették az általuk képviselt készpénzértéket;

b) a termékek eladásának vagy a szolgáltatás nyújtásának helyéül szolgáló létesítményben egyértelműen feltüntetik a visszatérítés arányát vagy mértékét, valamint azt, hogy milyen termékek vagy szolgáltatások megszerzése vagy igénybe vétele jogosít az utalványok megszerzésére;

(4) olyan utalványok, amelyek bizonyos mennyiségű termék vásárlása vagy szolgáltatás igénybe vétele esetén jogosultságot biztosítanak hasonló termék vagy szolgáltatás

ingyenes vagy csökkentett ellenérték fejében történő megszerzésére, amennyiben a kedvezmény ugyanattól az eladótól származik, és nem haladja meg az eredeti áru vagy szolgáltatás árának egyharmadát.

Az utalványokon fel kell tüntetni az esetleges érvényességi időt, valamint az ajánlat feltételeit.

Amennyiben az eladó megszakítja az ajánlatot, a fogyasztónak a korábbi vásárlásai arányában kell részesülnie a kedvezményből”.

19 A Belga Királyság 2007. június 5-én elfogadta a kereskedelmi gyakorlatokról, valamint a fogyasztók tájékoztatásáról és védelméről szóló, 1991. július 14-i törvény módosításáról szóló törvényt (a *Moniteur belge* 2007. június 21-i, száma, 34272. o.; a továbbiakban: 2007. június 5-i törvény), amely az 1. cikke értelmében átülteti az irányelv rendelkezéseit.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C - 261/07. sz. ügy

20 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Total Belgium, amely az elsősorban töltőállomásokon való üzemanyag-értékesítéssel foglalkozó Total-csoport leányvállalata, 2007. január 15-e óta a Total Club kártyával rendelkező vásárlók részére saját tulajdonú gépjárművük legalább 25 liternyi vagy saját tulajdonú robogójuk legalább 10 liternyi üzemanyaggal való feltankolása esetén háromheti ingyenes segítségnyújtási szolgáltatást kínál.

21 2007. február 5-én a VTB, amely a segítségnyújtás területén tevékenykedő társaság, azt kérte a rechtbank van koophandel te Antwerpentől, hogy a Total Belgiumot tiltsa el e kereskedelmi gyakorlattól amiatt, hogy az többek közt az 1991. évi törvény 54. cikkében tiltott kapcsolt ajánlatnak minősül.

22 E körülmények között a hof van beroep te Antwerpen úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Az […] irányelvvel ellentétes-e az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint [az 1991. évi törvény] 54. cikke, amely – a törvényben kimerítően felsorolt esetek kivételével – az eladó által a fogyasztó részére kínált valamennyi kapcsolt ajánlatot megtiltja, ideértve az olyan kapcsolt ajánlatot is, amely a fogyasztó részéről megvásárolandó termékhez kapcsolódó olyan ingyenes szolgáltatásra vonatkozik, amely az áru megvételéhez kötődik, tekintet nélkül az eset körülményeire, különösen tekintet nélkül a konkrét ajánlatnak az átlagfogyasztóra esetlegesen gyakorolt hatására, valamint tekintet nélkül arra, hogy a konkrét körülmények között ez az ajánlat a szakmai gondosság kötelezettségével és a kereskedelmi szokásokkal ellentétesnek tekinthető-e?”

A C - 299/07. sz. ügy

23 Az alapjogvita a belgiumi Schoten-ben fehérneműüzletet üzemeltető, Galatea nevű társaság, valamint a finn Sanoma-csoport leányvállalata, a több magazint – többek között a Flair című hetilapot – kiadó Sanoma között van folyamatban.

24 A Flair 2007. március 13-i számához kuponfüzetet mellékeltek, amely 2007. március 13 és 2007. május 15 között a flamand régió területén található bizonyos fehérneműüzletekben árult termékek vásárlása esetén 15–25%-os kedvezményre jogosít.

25 A Galatea 2007. március 22-én keresetet indított a rechtbank van koophandel te Antwerpen előtt a kérdéses kereskedelmi gyakorlattól való eltiltás iránt, melynek tekintetében arra hivatkozott, hogy a Sanoma megsértette többek közt az 1991. évi törvény 54. cikkét.

26 E körülmények között a hof van beroep te Antwerpen úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó EK 49. cikkel, valamint az […] irányelvvel ellentétes-e az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint [az 1991. évi törvény] 54. cikke, amely – a törvényben kimerítően felsorolt esetek kivételével – az eladó által a fogyasztó részére kínált valamennyi olyan kapcsolt ajánlatot megtiltja, amely szerint a termékek, szolgáltatások, egyéb előnyök vagy az ezek megszerzésére jogosító kuponok visszterhes vagy ingyenes megszerzése egyéb, akár azonos termékek vagy szolgáltatások megszerzéséhez kötött, tekintet nélkül az eset körülményeire, különösen tekintet nélkül a konkrét ajánlatnak az átlagfogyasztóra esetlegesen gyakorolt hatására, valamint tekintet nélkül arra, hogy a konkrét körülmények között ez az ajánlat a szakmai gondosság kötelezettségével és a kereskedelmi szokásokkal ellentétesnek tekinthető-e?”

27 A Bíróság elnökének 2007. augusztus 29-i végzése az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte a C-261/07. és a C-299/07. sz. ügy egyesítését.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

28 Az előterjesztő bíróság e két kérdésével lényegében arra vár választ, hogy az irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint az 1991. évi törvény 54. cikke, amely – bizonyos kivételektől eltekintve és az adott eset különleges körülményeire való tekintet nélkül – általános tilalmat ír elő az eladó által a fogyasztónak tett kapcsolt ajánlatokra vonatkozóan.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról a C-261/07. sz. ügy vonatkozásában

29 A VTB vitatja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, mivel az olyan irányelv értelmezésére vonatkozik, amelynek az átültetési határideje – amelyet az irányelv 2007. december 12-ére állapít meg – nem járt le az előzetes döntéshozatalra utaló határozat meghozatalának az időpontjában, azaz 2007. május 24-én.

30 Ugyanezen okok miatt a belga és a spanyol kormány anélkül, hogy kifejezetten elfogadhatósági kifogást terjesztene elő, annak az álláspontjának ad hangot, hogy az irányelv az alapjogvitára nem alkalmazható. A spanyol kormány különösen úgy véli, hogy a bíróságok nem utasíthatnak el egy nemzeti jogszabályt az irányelv megsértése miatt azelőtt, hogy az annak átültetésére előírt határidő lejárt volna.

31 Ezek az érvek azonban nem helytállóak.

32 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EK 234. cikk szerinti együttműködés keretében egyedül az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági döntésért felelős nemzeti bíróság jogosult az ügy sajátosságaira figyelemmel megítélni azt, hogy egyrészt az ítélethozatala szempontjából szükséges-e az előzetes döntéshozatal, másrészt a Bíróság számára feltett kérdések relevánsak-e. Ennélfogva, ha a nemzeti bíróságok által feltett kérdés valamely közösségi jogi rendelkezés értelmezésére vonatkozik, a Bíróság fő szabály szerint köteles a kérelemről határozni (lásd különösen a C-379/98. sz. PreussenElektra ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-2099. o.] 38. pontját; a C-18/01. sz., Korhonen és társai ügyben 2003. május 22-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-5321. o.] 19. pontját, valamint a C-295/05. sz. Asemfo-ügyben 2007. április 19-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-2999. o.] 30. pontját).

33 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések ügyre tartozásának vélelmét csak kivételesen lehet megdönteni, ha nyilvánvaló, hogy az e kérdésekkel érintett közösségi jog rendelkezéseinek kért értelmezése semmilyen kapcsolatban nem áll az alapügy tényállásával vagy tárgyával

(lásd többek között a C-415/93. sz. Bosman-ügyben 1995. december 15-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4921. o.] 61. pontját és a C-212/06. sz., Gouvernement de la Communauté française és gouvernement wallon ügyben 2008. április 1-jén hozott ítélet [EBHT 2008., I-1683. o.] 29. pontját).

34 A jelen ügyben meg kell állapítani, nem tűnik nyilvánvalónak, hogy a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés irreleváns a nemzeti bíróság által meghozandó határozat szempontjából.

35 Egyrészt ugyanis az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy nem csak azokat a nemzeti rendelkezéseket kell egy irányelv hatálya alá tartozónak tekinteni, amelyeknek kifejezett célja az említett irányelv átültetése, hanem az irányelv hatálybalépését követően azokat a már meglévő nemzeti rendelkezéseket is, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy biztosítsák a nemzeti jog összhangját az irányelvvel (lásd ebben az értelemben a C-81/05. sz. Cordero Alonso ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-7569. o.] 29. pontját).

36 Bár az alapügy vonatkozásában igaz, hogy az 1991. évi törvényt módosító, 2007. június 5-i törvény, amely hivatalosan az irányelv átültetésére irányult, az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elfogadása után lépett hatályba, továbbra is fennáll, hogy – amint az az említett határozatból kitűnik, és amint azt a belga kormány a tárgyaláson szintén elismerte – az 1991. évi törvény 54–57. cikkében foglalt, vitatott rendelkezéseket, nevezetesen a kapcsolt ajánlat általános tilalmát kimondó, és az ezen elv alóli egyes kivételeket előíró szabályokat a 2007. június 5-i törvény nem helyezte hatályon kívül, és nem is módosította.

37 Másképpen fogalmazva ezeket a meglévő rendelkezéseket a nemzeti hatóságok az alapügy tényállásának időpontjában is, és az előzetes döntéshozatalra utaló határozat időpontjában is úgy tekintették, mint amelyek alkalmasak az irányelvnek az átültetésére annak hatályba lépésétől, azaz 2005. június 12-től kezdve, és mint amelyek emiatt annak a hatálya alá tartoznak.

38 Másrészt mindenesetre a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az irányelv átültetésére rendelkezésre álló határidőn belül a címzett tagállamoknak tartózkodniuk kell az olyan jellegű rendelkezések meghozatalától, amelyek komolyan veszélyeztetnék a szóban forgó irányelv által előírt eredmény megvalósítását (a C-129/96. sz. Inter-Environnement Wallonie ügyben 1997. december 18-án hozott ítélet [EBHT 1997., I-7411. o.] 45. pontja; a C-14/02. sz. ATRAL-ügyben 2003. május 8-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-4431. o.] 58. pontja, valamint a C-144/04. sz. Mangold-ügyben 2005. november 22-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-9981. o.] 67. pontja).

39 E tekintetben a Bíróságnak már alkalma nyílt megállapítani, hogy e tartózkodási kötelezettség az érintett tagállam valamennyi hatóságára vonatkozik, a nemzeti bíróságokat is ideértve. Következésképpen az irányelv hatálybalépésének napjától kezdve a tagállami bíróságok a lehető legteljesebb mértékben kötelesek tartózkodni a belső jog olyan értelmezésétől, amely az irányelv átültetésére előírt határidő leteltét követően jelentősen veszélyeztetheti az említett irányelv által elérni kívánt cél megvalósítását (lásd különösen a C-212/04. sz., Adeneler és társai ügyben 2006. július 4-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-6057. o.] 122. és 123. pontját).

40 Mivel az irányelv már hatályba lépett az alapügy tényállásának időpontjában, a rechtbank van koophandel te Antwerpen által kérelmezett értelmezést, amely az irányelv központi rendelkezéseire vonatkozik, a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznosnak kell tekinteni ahhoz, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben az említett tartózkodási kötelezettség betartása mellett határozhasson.

41 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a nemzeti bíróság által a C-261/07. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az ügy érdeméről

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

42 A Total Belgium, a Sanoma, a portugál kormány és az Európai Közösségek Bizottsága azt az álláspontot képviselik, hogy az irányelvvel ellentétes a kapcsolt ajánlatok olyan tilalma, mint amelyet az 1991. évi törvény 54. cikke előír.

43 E tekintetben a Total Belgium, a Sanoma és a Bizottság azzal érvel, hogy a kapcsolt ajánlatok az irányelv értelmében „kereskedelmi gyakorlatnak" minősülnek. Tekintve azonban azt, hogy az irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok területén teljes mértékű harmonizációt hajt végre, a tagállamok által „minden körülmény között" tiltható kereskedelmi gyakorlatok körébe az irányelv 5. cikkének (5) bekezdése értelmében csupán azok tartoznak, amelyeket az irányelv I. melléklete felsorol. Mivel ez a melléklet a kapcsolt ajánlatokat nem említi, azok következésképpen önmagukban nem tilthatók, hanem csak abban az esetben írható elő rájuk vonatkozó tilalom, ha az adott ügy különleges körülményeire tekintettel a bíróság azt állapítja meg, hogy az irányelv 5. cikkében előírt feltételek teljesülnek. Következésképpen amint azt a portugál kormány is állítja, a kapcsolt ajánlatok olyan főszabályszerű tilalma, mint amelyet az 1991. évi törvény 54. cikke előír, ellentétes az irányelvvel.

44 A VTB, valamint a belga és a francia kormány ezzel ellentétben azt az álláspontot képviselik, hogy a kapcsolt ajánlatok nem tartoznak az irányelv értelmében a kereskedelmi gyakorlatok fogalmába, és ezért nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

45 E tekintetben a belga kormány előadja, hogy a kapcsolt ajánlatok szerepeltek a belső piacon kedvezményes áron történő árusításra vonatkozó európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatban (HL 2002. C 75., 11. o.), amely egyértelműen megkülönböztette az említett ajánlatok jogi minősítését a kereskedelmi gyakorlatoknak az irányelvben előírt jogi minősítésétől. Mivel azonban ezt a javaslatot csak 2006-ban vonták vissza, a belga hatóságok megalapozottan hihették azt, hogy a kapcsolt ajánlatok nem minősülnek „kereskedelmi gyakorlatoknak". Következésképpen a belga jogalkotók az irányelv átültetésének keretében nem vélték úgy, hogy az 1991. évi törvény 54. cikkét

módosítani kell, és azt sem feltételezték, hogy kötelezettségeik állnak fenn a cikknek az irányelv 5. cikkében előírt kritériumok alapján való értelmezésére.

46 A francia kormány hozzáfűzi, hogy bár az irányelv a tagállamokat arra kötelezi, hogy a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat tiltsák, ez ugyanakkor nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy a magasabb szintű fogyasztóvédelem érdekében tiltsanak más olyan gyakorlatokat, mint a kapcsolt ajánlatok, függetlenül azoknak az irányelv értelmében vett tisztességtelen jellegétől.

47 Végezetül a VTB álláspontja szerint az irányelv 5. cikke legalábbis nem zárja ki azt, hogy a tagállamok az irányelv I. mellékletében említettektől eltérő kereskedelmi gyakorlatokat is tisztességtelennek minősítsenek.

A Bíróság válasza

48 A jelen kérdésekre való válaszadáshoz először is meg kell állapítani, hogy a vitatott tilalom tárgyát képező kapcsolt ajánlatok az irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében kereskedelmi gyakorlatoknak minősülnek-e, és következésképpen vonatkoznak-e azokra az utóbbi rendelkezés által előírtak.

49 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 2. cikkének d) pontja különösen tág megfogalmazást alkalmazva a kereskedelmi gyakorlat fogalmát úgy határozza meg, hogy e fogalomba tartozik „a kereskedő által kifejtett tevékenység, mulasztás, magatartási forma vagy megjelenítési mód, illetve kereskedelmi kommunikáció – beleértve a reklámot és a marketinget is –, amely közvetlen kapcsolatban áll valamely terméknek a fogyasztó részére történő eladásösztönzésével, értékesítésével vagy szolgáltatásával”.

50 Márpedig, amint a főtanácsnok is rámutatott indítványának 69. és 70. pontjában, a kapcsolt ajánlatok olyan kereskedelmi tevékenységnek minősülnek, amelyek nyilvánvalóan a piaci szereplő kereskedelmi stratégiájába illeszkednek, és közvetlenül a piaci szereplő részéről történő eladásösztönzést és eladásainak növelését célozzák. Ebből következően a kapcsolt ajánlatok az irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében kereskedelmi gyakorlatoknak minősülnek, és következésképpen az irányelv hatálya alá tartoznak.

51 Ennek megállapítását követően emlékeztetni kell először is arra, hogy az irányelv célja az (5) és a (6) preambulumbekezdése, valamint az 1. cikke szerint a vállalkozásoknak a fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlataira vonatkozó egységes szabályok bevezetése a belső piac megfelelő működéséhez való hozzájárulás és a magasabb szintű fogyasztóvédelem biztosítása érdekében.

52 Az irányelv tehát az említett szabályokat közösségi szinten harmonizálja. Következésképpen, amint azt a 4. cikke kifejezetten elő is írja, és ellentétben a VTB és a francia kormány által előadottakkal, a tagállamok nem fogadhatnak el az irányelvben foglaltaknál korlátozóbb intézkedéseket, még a magasabb szintű fogyasztóvédelem biztosítása érdekében sem.

53 Ezt követően meg kell állapítani, hogy az irányelv 5. cikke előírja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmát, és felsorolja azokat a kritériumokat, amelyek alapján e tisztességtelen jelleg megállapítható.

54 E rendelkezés (2) bekezdése értelmében tehát a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen, amennyiben ellentétes a szakmai gondosság követelményeivel, és a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja vagy torzíthatja az átlagfogyasztó gazdasági magatartását.

55 Ezenfelül az irányelv 5. cikkének (4) bekezdése a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok két kategóriáját határozza meg, nevezetesen a „megtévesztő gyakorlatokat", és az „agresszív gyakorlatokat", amelyek az irányelv 6. és 7., illetve 8. és 9. cikkében meghatározott kritériumoknak felelnek meg. E rendelkezések értelmében e gyakorlatok akkor tilosak, ha sajátosságaikra és tényszerű összefüggéseikre figyelemmel az átlagfogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan ügyleti döntés meghozatalára késztetik, amelyet az egyébként nem hozott volna meg.

56 Az irányelv az I. mellékletében tartalmazza annak a 31 kereskedelmi gyakorlatnak a kimerítő felsorolását, amelyek az irányelv 5. cikkének (5) bekezdése értelmében „minden körülmény között" tisztességtelennek minősülnek. Következésképpen, amint azt az irányelv (17) preambulumbekezdése kifejezetten kijelenti, kizárólag ezek azok a kereskedelmi gyakorlatok, amelyeket az 5–9. cikk rendelkezései szerint történő eseti vizsgálat nélkül is tisztességtelennek kell tekinteni.

57 Végezetül meg kell állapítani, hogy a kapcsolt ajánlatok nem szerepelnek az említett I. mellékletben felsorolt gyakorlatok között.

58 Ezért az előterjesztő bíróság által feltett kérdéseket az irányelv rendelkezéseinek tartalma és általános szerkezete alapján kell megvizsgálni, melyekre az előző pontok emlékeztetnek.

59 E tekintetben azonban meg kell állapítani, hogy a kapcsolt ajánlatok jogellenessége vélelmének a bevezetése tekintetében az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabályozások nem felelnek meg az irányelv által előírt követelményeknek.

60 Először is az 1991. évi törvény 54. cikke annak ellenére írja elő ugyanis a kapcsolt ajánlatok tilalmának az elvét, hogy az irányelv I. mellékletében ez nem szerepel.

61 Márpedig, amint a jelen ítélet 56. pontja arra emlékeztetett, ez a melléklet kimerítően sorolja fel azokat a minden körülmény között tiltott kereskedelmi gyakorlatokat, amelyeket következésképpen nem kell esetenként megvizsgálni.

62 Az irányelvvel ezért ellentétes az 1991. évi törvény 54. cikkében bevezetett rendszer, mivel e cikk általánosságban és preventív módon tiltja a kapcsolt ajánlatokat, tisztességtelen jellegüknek az irányelv 5–9. cikkében előírt kritériumokra tekintettel való ellenőrzése nélkül.

63 Ezt követően meg kell állapítani, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló típusú szabály azáltal, hogy ilyen előírásokat tartalmaz, sérti az irányelv 4. cikkének a tartalmát, amely kifejezetten megtiltja a tagállamoknak, hogy korlátozóbb jellegű intézkedéseket tartsanak fenn vagy vezessenek be, még akkor is, ha az intézkedések célja a magasabb szintű fogyasztóvédelem biztosítása.

64 Végezetül hozzá kell fűzni, hogy ezt az értelmezést nem vonja kétségbe az, hogy az 1991. évi törvény az 55–57. cikkében bizonyos kivételeket ír elő a kapcsolt ajánlatok tilalma alól.

65 Még ha e kivételek alkalmasak lennének is ugyanis arra, hogy a kapcsolt ajánlatok tilalmának a hatályát korlátozzák, korlátozott és előre meghatározott jellegük miatt akkor sem léphetnek a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének vizsgálata helyébe, amelynek az irányelv 5–9. cikkében előírt kritériumok alapján való elvégzése minden egyes eset ténybeli összefüggéseit illetően kötelező, ha az alapügyhöz hasonló módon az irányelv I. mellékletében fel nem sorolt gyakorlatról van szó.

66 Ezt a megállapítást továbbá a kérdéses eltérések némelyikének a tartalma is megerősíti. Így például az 1991. évi törvény 55. cikke az egyetlen áron tett kapcsolt ajánlatot csak abban az esetben engedélyezi, ha egységet képező, vagy azonos termékekről vagy

szolgáltatásokról van szó. Amint azonban a Bizottság jogosan állapítja meg a Bíróság által feltett írásbeli kérdésre adott válaszában, nem zárható ki, hogy különösen a fogyasztó megfelelő tájékoztatása útján különböző olyan termékek vagy szolgáltatások is megfeleljenek az irányelv által előírt tisztességességi követelményeknek, amelyek nem képeznek egységet, illetve nem azonosak.

67 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az irányelvvel ellentétes az 1991. évi törvény által előírthoz hasonló, kapcsolt ajánlatokra vonatkozó tilalom. Következésképpen nem szükséges az EK 49. cikk esetleges sérelmének a vizsgálata, amelyre a C-299/07. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés hivatkozik.

68 A fenti megfontolásokra tekintettel a feltett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, olyan nemzeti szabályozás, amely egyes kivételektől eltekintve az adott ügy különleges körülményeinek a figyelembe vétele nélkül tilt az eladó által a fogyasztónak tett mindenfajta kapcsolt ajánlatot.

A költségekről

69 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet („tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv”) úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, olyan nemzeti szabályozás, amely egyes kivételektől eltekintve az adott ügy különleges körülményeinek a figyelembe vétele nélkül tilt az eladó által a fogyasztónak tett mindenfajta kapcsolt ajánlatot.

Aláírások